

1. ДЕНЬ ПОЧИНАЄТЬСЯ

I треба ж було, щоб історія ця трапилась в останній день канікул, тридцять першого серпня!

Адже саме в цей день мільйони майбутніх школярів-початківців та шкільних «ветеранів» по всіх селах і містах переглядали начиння своїх портфелів, ранців та сумок, приміряли шкільні форми, годинами крутилися перед дзеркалами, востаннє перегортали поки що недоторканні чисті щоденники, готові вже завтра прийняти до себе все — від одиниці з мінусом і до п'ятірки з плюсом.

Одне слово, це був останній день перед школою — з усіма його радощами, сподіваннями й турботами.

І тільки Олег Валяйко, учень тре... ой, пробачте! — вже четвертого класу, та його мала сестричка Ліза,

вчорашия випускницея дитячого садка і завтрашия першокласниця, змущені були витратити цей день на зовсім інші справи...

День тридцять першого серпня для Олега розпочався о шостій годині ранку. Не подумайте, що Олег о такій ранній порі сам вибрався з ліжка й заходився робити фіззарядку. Він не дуже відрізнявся від більшості своїх ровесників, тож полюбляв ранками поніжитися в ліжку, доки тато чи мама не стягнуть з нього ковдру.

Не любив Олег і вимахувати руками та ногами без будь-якої, як на нього, помітної користі. Байдуже, що тато й мама в один голос допікали йому:

— Не робитимеш зарядки — виростеш хирлявий та кволий, не доживеш до бадьорої і щасливої старості, згублять тебе інфаркти та інсульти!

Батьки лякали його ще й не такими хворобами, але що таке старість чи інфаркт для четверто класника?!

Та й коли говорили по широті, Олег щось не так уже й часто помічав, щоб мама чи тато, який був астрономом, покинувши свої завжди невідкладні й термінові справи, бігали б ранками від тих злощасних інсультів та інфарктів. І коли син натякав їм про це, вони знаходили сто причин для пояснень, а то й просто гримали:

— Малий ще батьків учити! Краще на себе поглянь!..

Отже, тридцять першого серпня Олега розбудили рівно о шостій ранку.

Спершу, коли мама почала стягати з нього ковдру, він відбивався крізь сон, та зрештою остаточно прокинувся і сів на ліжку, бо тато, що стояв поруч і мовчазно спостерігав, як син прокидається, раптом багатозначно мовив:

— У мене до тебе серйозна чоловіча справа!

Олег любив чоловічі справи. Правда, вони з татом у це поняття вкладали дещо різний смисл. Тато, коли йшлося про Олега, чоловічою справою чомусь вважав відвідини

магазині та купівлю хліба чи молока. Олег же був перевонаний, що чоловічі справи — це небезпечні мандрівки, космічні подорожі чи — в крайньому випадку! — риболовля та полювання.

Цього разу тато був такий серйозний, що Олег зрозумів: мова буде не про хліб чи молоко, а про щось таки справді важливе.

Він хутко вистрибнув із затишного ліжка, помахав трохи руками, кілька разів присів — звичайно, більше для тата, ніж для себе! — і весело мовив:

— Я слухаю тебе!

— Так-от, — почав тато здалеку. — Ти, я знаю, мужчина в мене серйозний, не легковажний торохтій, і відчуваєш усю відповідальність ролі старшого брата...

Олег трохи здивувався: так батько починав розмову лише тоді, коли їм з мамою треба було йти в гості чи в театр і хлопець мусив лишитися з Лізкою. Але зараз же вони не вдома, у місті, а в Круглику, на дачі! Та й о шостій годині ранку ні в гості, ні до театру не ходять...

Але тато не дав йому глибоко замислитись, а відразу все пояснив:

— Ми з мамою їдемо додому: мені треба на захист дисертації, а мама хоче спекти вам святковий пиріг... Ні, ні! — замахав тато руками, коли побачив, що Олег збирається щось сказати. — Не сперечайся! Я знаю: ти хочеш сказати, що ви з Лізою теж допомогли б мамі. Дякую, але ви краще побудьте ще один день на свіжому повітрі, зосередьтесь перед завтрашнім днем, та й мамі без вас вільніше. А ввечері я приїду по вас.

Відверто кажучи, Олег і не думав сперечатися. Ще б пак! Лишилася на цілий день без батьків на дачі!.. Тож він тільки вдав, що трохи образився, а вголос мовив:

— Звичайно, тату, я все розумію. Адже я — старший брат і глибоко усвідомлю всю відповідальність, що лежить на мені.

Така відповідь цілком задовольнила батька, і він надав слово мамі.

Протягом сорока хвилин Олег вислуховував мамині поради й настанови, більшість яких починалися словом «не»: не купатися в озері, не перегріватися на сонці, не їсти немитих фруктів, не лазити по деревах...

Не! Не! Не!..

Всі оті «не» Олег знову напам'ять, тож не дуже й прислухався до маминих слів. Та й Лізка, що не кажіть, була в нього чудова сестра. Олегові з нею жилося просто й легко. Він навіть любив іноді залишатися з нею вдвох.

Варто було запропонувати малій гру в «дочки-матері» — і ніяких тобі проблем! Лізка ставала мамою, а Олег — татом. А бути татом дуже просто: вмикай гучніше телевізор, влягайся на канапу та куняй собі!

Мала ходитиме навшпиньках повз канапу, сповіватиме ляльок і лише зрідка наважиться підійти до Олега за порадою.

— Таточку, а що нам робити з оцією неслухняною донею? — піднесе вона братові-татові одну з ляльок.

Олег почухає в потилиці, подивиться на стелю, а тоді недбало кине:

— Мамусю, ти в мене така розумна, що, як вирішиш, так і чини.

Цього сестрі було досить, і вона більше не турбувала брата...

Отже, все складалося якнайкраще!

Нарешті батьки поїхали — день свободи розпочався!

2. МІНІМАКС ПЕРШИЙ

Якщо ви думаєте, що Олег, тільки-но машина з батьками завернула у ліс, тут-таки й забув про все на світі і стрімголов помчав до озера — ви глибоко помиляєтесь.

Озеро в Круглику останнім часом зробилося неприступним.

Ще тиждень тому на його берегах, порослих густим очеретом і луговими духмяними травами, можна було пограти в бадміnton, поганяти м'яча або й скупнутися, а зараз до озера годі було потикатися.

Тільки-но біля нього з'являвся хтось із дачників чи місцевих жителів, як з очерету вискачувала довготелеса бородата постать у гумовому плащі з капюшоном, насунутим на очі, наставляла допотопну мисливську рушницю і різким голосом наказувала:

— Стій! Заповідна зона! Стрілятиму!

І хоча жителі Круглика — як місцеві, так і дачники — чудово знали, що рушниця ота не стріляла вже, мабуть, від часів Першої світової війни, бо належала ще дідові попереднього сторожа, та ризикувати не наважувались і про всякий випадок тут же відступали.

Отже, самі розумієте, мчати щодуху на озеро Олегові не було ніякого сенсу. Та й сестра ще солодко спала.

Будити малу Олег поки що не став — нехай поспить востаннє досхочу. Адже завтра почнеться нескінченне шкільне життя. І вже не скоро Лізка зможе дозволити собі розкіш поспати. Це Олег чудово знав із свого особистого трикласного досвіду.

Він вийшов у садочок і вирішив, поки сестра встане, обірати дві вишні, що росли в дальньому кутку дачі.

Дальній куток — звучало надто перебільшено: до нього було метрів чотири, а то й менше. Взагалі весь садочок складався з двох яблунь, двох вишень, однієї груші-дички та заростей дикої малини, замість паркану. Та й саме слово «дача» пасувало помешканню Валяйків так само, як, скажімо, слово «богатир» пасувало б худючому й кістлявому Олегові.

Дача являла собою фанерну халабуду розміром три на три метри та висотою десь метрів два.

За покрівлю їй правила вкрита мохом дранка. Споруда мала невеличкі дверцята, у яких навіть Лізка, заходячи, мусила нахиляти голову, та два віконечка, такі манюні, що коли б Олег захотів крізь одне з них вистромити голову, то не мав би ніякої гарантії, що зможе втягти її назад.

Та, коли говорити відверто, — яка різниця; чи халабуда з двома розкладушками править тобі за дачу, чи кам'яний будинок. Головне — місце, а кращого за Круглик, на одностайну думку мешканців найближчого міста, — не знайти. По-перше, недалеко їхати, по-друге, ліс та озеро, по-третє, досхочу свіжого повітря!

Одне слово, не Круглик — рай земний!..

Олег спритно здерся на вишню, і вже тут, на самому вершечку гнучкого дерева, відчув, що день без батьків почався.

Він вправно й хутко обірвав за кілька хвилин обидва дерева, складаючи перестиглі вишні у пакетик від молока, пріпасований до пояса, спустився додолу й вирішив нарешті збудити сестру — порадувати малу гостинцем. Та враз пригадав, що мама просила на сніданок забрати у сусідки, Ізольди Сократівни, яєчка, за які вже наперед заплачено.

Ох, уже ці яєчка!

Мама десь вичитала, що їх треба вживати щодня — свіжими й сирими, і відтоді примушувала Олега й Лізу ковтати щоранку по одному. При цьому вона пильнувала, щоб діти не просто ковтали яйця, мов індикі, а випивали їх повільно, не поспішаючи, крізь невеличкі отвори у шкаралупі. Ще й наспівувала їм якесь нібито давньоанглійське прислів'я.

Це прислів'я в татовому перекладі звучало приблизно так:

Хто починає день з яйця —

Здоровим буде до кінця!

Олегові не дуже подобалося слово «кінець» — воно ніби натякало на смерть, — але він мовчав. Бо яка різниця, від чого помреш: від щоденного споживання сиріх яєць чи від інфаркту. З його точки зору, смерть від інфаркту навіть краща — вона, принаймні, нічого не коштує. А за кожне свіже сире яйце Ізольда Сократівна, колишня власниця їхньої дачі, а теперішня сусідка, лупила по три магазинні ціни.

Олег підійшов до заростей дикої малини, що відділяла їхню дачу від чималого будинку сусідки, і покликав:

— Ізольдо Сократівно! Це я, Олег, — по яєчка!

Курник, що нагадував собачу будку і тулився до порога сусідчого помешкання, відразу ж відчинився,

із нього спритно вибралася дамочка років п'ятдесяти у картатій хустині й плюшевому чорному жакеті. Вона тримала в руці два яєчка.

Щільно причинивши за собою дверцята курника, вона всміхнулася до хлопця:

— Ось, дитинко! Свіжесенькі, аж теплесенькі — щойно з-під курочки. — І простягла Олегові яєчка, завбільшки скоріше з голубині, ніж курячі.

«Цікаво було б хоч раз поглянути на її курей!» — подумав Олег.

Сусідка чомусь ніколи не випускала їх із курника. Інколи з нього долинало слабеньке квоктання, але які на вигляд оті дивовижні, можна сказати — карликіві, кури, досі ніхто не бачив.

Мабуть, таки справді то була якась рідкісна мексіканська порода, як запевняла Ізольда Сократівна своїх покупців, бо яйця від сусідчиних курей купувало чи не все дачне населення Круглика. А хіба звичайна курка може знести за день кілька десятків яєць? Та ніколи в житті!..

Олег члено подякував сусідці і поспішив додому, звідки вжечувся спів Лізки. Сестра проснулася сама і, мабуть, чепурилася перед дзеркалом, яке тато на прохання мами нарешті повісив учора на входних дверях.

— Привіт, школярко! — посміхнувся до сестрички Олег.

Що не кажіть, а він дуже любив Лізку. Мала, білява, з великими бурштиновими очима, вона була дуже симпатична.

Брат жартома смикнув її за кумедну кіску й поквапив:

— Швидше вмивайся, снідати будемо.

— А де мама й тато? — здивувалася Лізка. Олег розповів їй, що тато з мамою поїхали до міста, і щедро змалював усі переваги дня без батьків. На його подив, сестрі вони чомусь не здалися такими вже й заманливими, і вона промовчала.

Брат, весело насвистуючи, налив у невеличку каструльку води, вийшов у садок, де містилася їхня кухня, і поставив яечка варитися. Кухня із газовою плиткою на дві конфорки була обладнана у фанерному ящику від рояля: ящик подарував татові один із його знайомих.

— Ти що робиш?! — округлила очі сестра. — Адже мама забороняє варити яйця!

— Заспокойся, — відмахнувся Олег. — По-перше, мами сьогодні нема. По-друге, — тут Олег вирішив схитрувати і скористатися прийомом, до якого вдавався тато, коли Лізка відмовлялася щось їсти, — я недавно прочитав у журналі «Здоров'я», що жінки, які мріють стати кіноактрисами, повинні хоч раз на місяць їсти варені яйця.

— Чому? — недовірливо поцікавилась Ліза, яка, мабуть, уже з колиски спала та бачила себе на великому екрані.

— Бо варений білок — не кажу вже про жовток! — активно сприяє гостроті зору. А коли в тебе гострий зір та ще й красиві від природи очі, — то на екрані вони будуть втрічі виразніші!

Цей аргумент переконав Лізку, і вона заспокоїлась.

— Приглянь за яечками та подзьобай ось вишенъ, — подав Олег сестричці пакетик, — а я трошки помідорчиків пошукаю. — І він пішов до невеличкої грядочки з кількома кущиками помідорів, які ховалися в бур'янах у тому ж таки дальньому кутку саду.

Коли він відкручував хвостик останнього помідорчика завбільшки з кульку для настільного тенісу, від кухні раптом долинув Лізчин зойк, потім — дзвінкий сміх, а тоді — якесь пискливе воркування.

Олег кинув помідори на землю і стрімголов помчав до кухні.

Та коли він підбіг, то побачив, що нічого не сталося.

Лізка стояла перед плиткою навколошках і лагідно посміхалась. Перед нею лежала перевернута каструлька,

а поруч, у калюжці з недовареного білка та води, — яєчна шкаралупа.

— Чого б це я веселився! — розсердився Олег. — Що ти тепер снідатимеш? — Він кинувся піднімати каструльку, та Лізка голосно зойкнула:

— Обережно! Ти наступиш на нього!

— На кого — на нього? — не зрозумів Олег і витрішив очі на каструльку.

На землі за каструлькою сиділо дивне створіння, дуже схоже на ящірку. Але в цієї ящірки, на відміну від звичайних, що водилися на лузі коло озера, на спині стирчали двоє невеликих крилець із перетинками, а луска на тілі відливала металевим блиском.

Дивне створіння погойдувалося на двох задніх товстеньких лапах, схрестивши перед собою дві передні, значно коротші, і пильно дивилося на Олега своїми райдужними очима з густими пухнастими віями. При цьому воно ще примудрялося водночас колупати гострим хвостиком у правому вусі, схожому і формою, і кольором на пелюстку гарбузової квітки.

— Це що за потвора? — здивувався Олег.

— Дракончик! — весело відказала Лізка і, присівши навпочіпки, мізинчиком почухала «потвору» за лівим вушком.

— Сам ти потвора! — раптом сердито пискнула диво-віжна істота. — А я — Мінімакс Перший!

Такого, як кажуть, і в страшному сні не побачиш!

Не дивно, що Олег, почувши ці слова, так і сів, де стояв...

